

IZVJEŠĆE O PROCEDURI PREKOMJERNOGA PRORAČUNSKOG MANJKA I RAZINI DUGA OPĆE DRŽAVE, REPUBLIKA HRVATSKA, LISTOPAD 2024.

Državni zavod za statistiku objavljuje proračunski manjak (deficit) i razinu duga opće države iskazane u Izvješću o prekomjernome proračunskome manjku (deficitu) i razini duga opće države (travanjsko Izvješće) za razdoblje od 2020. do 2023. prema metodologiji Europskog sustava nacionalnih i regionalnih računa (ESA-e 2010) i Priručniku o deficitu i dugu opće države.

Fiskalni nadzor Europske komisije nad zemljama članicama temelji se na Izvješću o prekomjernome proračunskome manjku i razini duga opće države. Ugovorom iz Maastrichta uspostavljena su dva glavna kriterija fiskalnog nadzora: udio proračunskog manjka (deficita) opće države zemlje članice ne smije biti veći od 3% BDP-a, a konsolidirani dug opće države veći od 60% BDP-a.

Ovo izvješće podnosi se Europskoj komisiji (Eurostatu) dva puta godišnje – na kraju ožujka (travanjsko Izvješće) i na kraju rujna (listopadsko Izvješće). Izvješće se odnosi na razdoblje posljednje četiri godine i na tekuću godinu, u kojoj su podaci za tekuću godinu bazirani na prognozama Ministarstva financija. Nacionalni statistički uredi obvezni su objaviti Izvješće na svojim mrežnim stranicama.

U 2023. deficit konsolidirane opće države iznosio je -667 milijuna eura, odnosno 0,9% BDP-a, dok je u 2022. suficit iznosio 95 milijuna eura ili 0,1% BDP-a. U 2021. deficit je iznosio -1 489 milijuna eura ili 2,6% BDP-a, dok je u 2020. deficit bio jednak -3 670 milijuna eura ili 7,2% BDP-a.

Konsolidirani dug na kraju 2023. iznosio je 48 262 milijuna eura ili 61,8% BDP-a, dok je u 2022. iznosio 46 347 milijuna eura, odnosno 68,5% BDP-a. U 2021. konsolidirani dug iznosio je 45 629 milijuna eura, odnosno 78,2% BDP-a, dok je u 2020. iznosio 43 882 milijuna eura, odnosno 86,5% BDP-a.

Utjecaj na iznos deficita u 2023. imao je proračunski saldo državnog proračuna, u iznosu od 729 milijuna eura ili 0,9% BDP-a, koji je u odnosu na prethodnu godinu manji za 288 milijuna eura.

Nakon suficita koji je prisutan u 2022., u 2023. zamjetan je trend osjetnog povećanja i prihoda i rashoda države, no rashodi države ipak rastu po većoj stopi. Tomu je u najvećoj mjeri pridonijelo povećanje bruto investicija u fiksni kapital, socijalnih naknada u novcu sa socijalnim transferima u naturi, plaćenih kamata, naknada zaposlenima i plaćenih subvencija čiji je učinak ipak ublažen zbog rasta poreznih prihoda i neto socijalnih doprinosa. Mjere koje su zbog povećanja cijena energenata uvedene u 2022. nastavljaju se i u 2023. te uglavnom utječu na povećanje isplaćenih subvencija na proizvode i povećanje isplaćenih socijalnih naknada nezaposlenima i umirovljenicima. S aspekta prihoda sektora opće države, mjere su imale negativan utjecaj na porezne prihode zbog smanjenja PDV-a i trošarina na energente u 2022. te smanjenja trošarina na energente u 2023., dok je na iznos poreza na dohodak i bogatstvo u 2022. pozitivno utjecao dodatni porez na dobit.

U 2023. porezi na proizvodnju i uvoz prikupljeni su u iznosu od 14 994 milijuna eura, što je porast od 15,8% u odnosu na 2022., dok su tekući porezi na dohodak i bogatstvo prikupljeni u iznosu od 5 697 milijuna eura, što je za 15,6% više nego u prethodnoj godini. Nadalje, prihodi od neto socijalnih doprinosa u 2023. iznosili su 8 371 milijun eura, što je za 14,4% više nego u 2022.

Porezi i socijalni doprinosi prema obračunu nacionalnih računa jesu podaci o državnim novčanim primicima koji su prilagođeni metodologiji ESA-e tako da se primjenjuje metoda vremenskog prilagođavanja (TAC).

Nadalje, ostvaren je rast investicija, koje su u 2023. iznosile 4 339 milijuna eura, što je za 59,6% više nego u 2022. Rashodi kapitalnih transfera na osnovi plaćanja po garancijama, preuzimanja duga i kapitalnih injekcija u 2023. iznosili su 80 milijuna eura, što je utjecalo na generiranje deficita i uključivanje rashoda za poticajnu stanogradnju.

U 2023. kamatni rashodi iznosili su 1 294 milijuna eura, što je za 39,2% više nego u 2022., kada su iznosili 930 milijuna eura.

U usporedbi s Travanjskom notifikacijom 2024., deficit/suficit države za 2020., 2021., 2022. i 2023. je revidiran te je u 2020. deficit bio manji za 16,7 milijuna eura, u 2021. deficit je bio veći za 2,7 milijuna eura, u 2022. suficit je bio veći za 6,1 milijun eura, dok je u 2023. deficit bio veći za 139,0 milijuna eura. Spomenute revizije proizlaze najvećim dijelom zbog ažuriranja izvora podataka poreznih prihoda i mjera uvedenih zbog rasta cijena energenata, promjena bilježenja programa osiguranja izvoza i uključivanja novih jedinica u sektor opće države.

Nadalje, u obuhvat opće države nakon Travanjske notifikacije 2024., u skladu s Priručnikom o javnom deficitu i dugu, uključeno je deset javnih poduzeća koja su pala na testu tržišnosti.

U 2023. primarni suficit opće države iznosio je 627 milijuna eura ili 0,8% BDP-a, što čini pogoršanje od 398 milijuna eura u odnosu na 2022.

Stanje konsolidiranog duga sektora opće države (tzv. maastrichtški dug) na kraju 2023. iznosilo je 48 262 milijuna eura, što je porast od 1 915 milijuna eura ili 4,1% u odnosu na stanje duga na kraju 2022., što se gotovo u potpunosti odnosi na neto zaduživanje. Uvođenjem eura kao domaće valute, promjena stanja duga opće države zbog tečajnih promjena je zanemariva.

Trend smanjivanja udjela maastrichtškog duga u BDP-u započeo 2014., s iznimkom rasta u 2020. zbog krize prouzročene pandemijom bolesti COVID-19, nastavlja se i u 2023. Na kraju 2023. udio duga opće države u BDP-u iznosio je 61,8%, što je pad od 6,7 postotnih bodova u odnosu na udio duga u BDP-u na kraju 2022., kada je iznosio 68,5% BDP-a.

Na postotne udjele svih agregata u BDP-u u odnosu na Travanjsku notifikaciju utjecala je i promjena apsolutnih iznosa BDP-a zbog revizije.

[Ovdje možete preuzeti EDP tablice u Excel-formatu.](#)

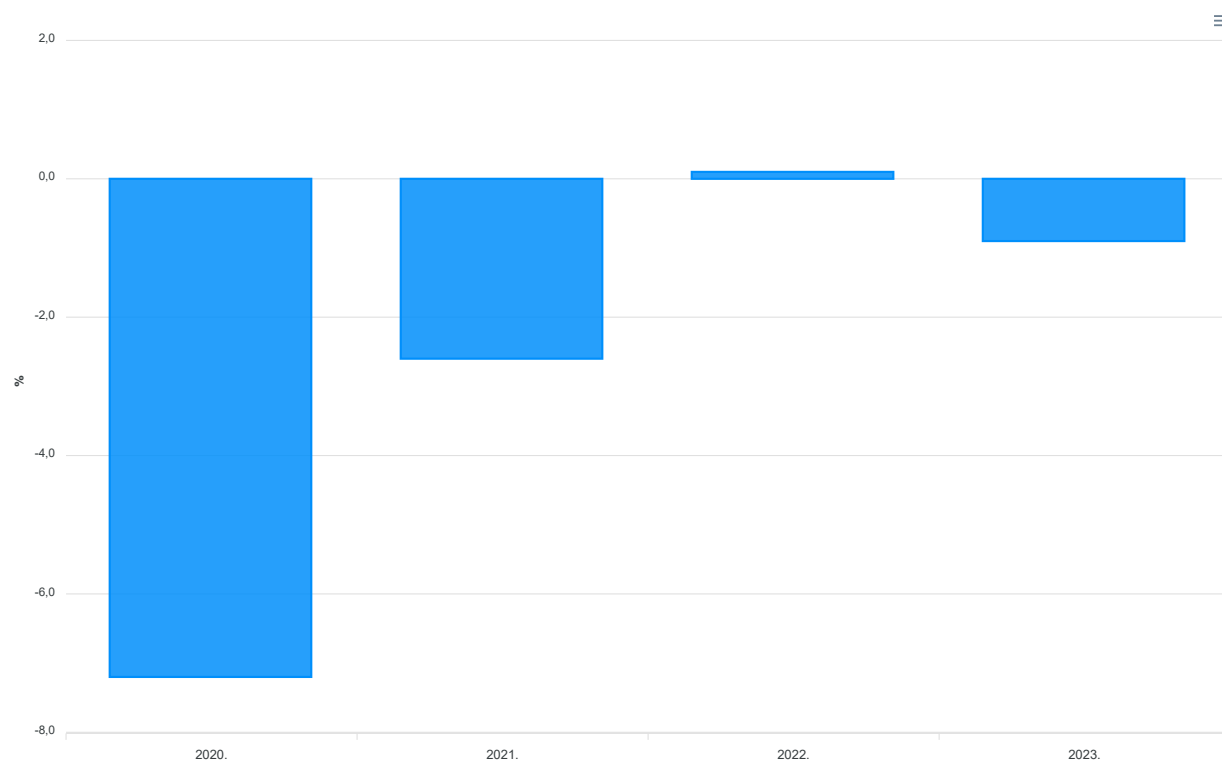
[Ovdje možete preuzeti tablicu temeljnih agregata sektora opće države u Excel-formatu.](#)

[Ovdje možete preuzeti tablicu detaljne razrade poreza i socijalnih doprinosa prema vrsti poreza ili socijalnih doprinosa.](#)

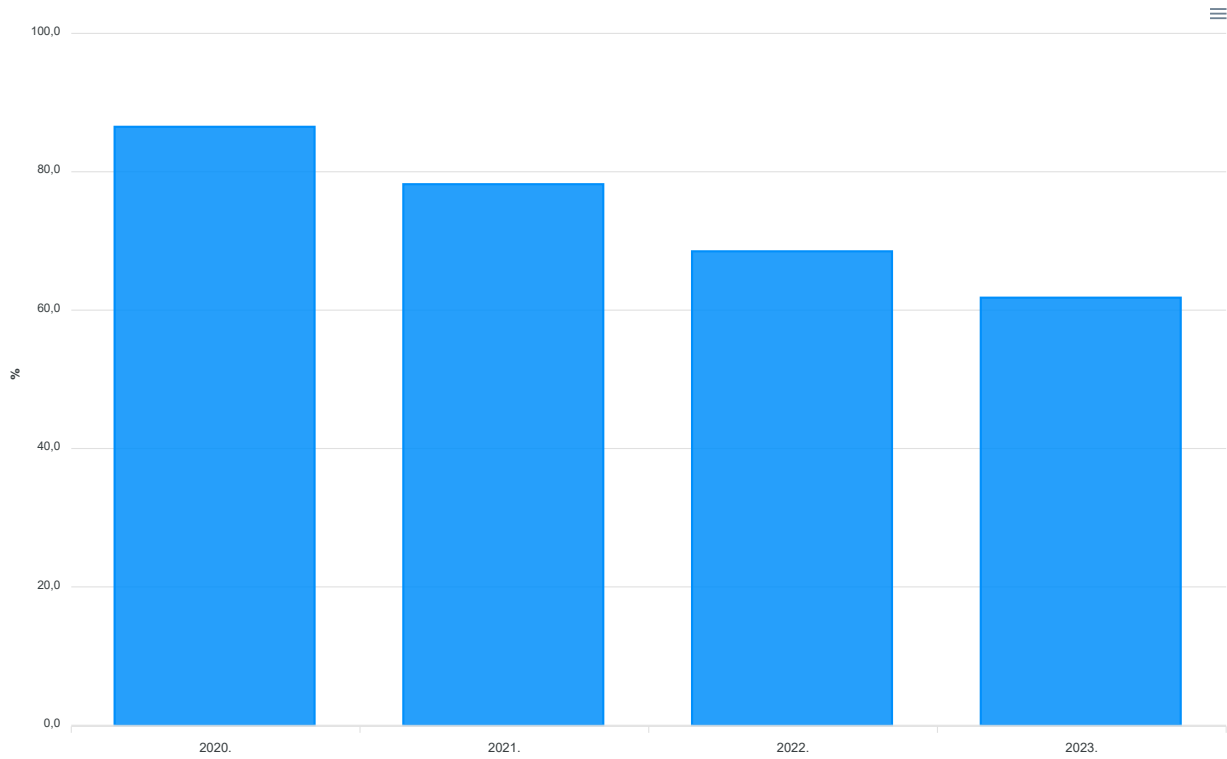
1. PRIKAZ PREKOMJERNOGA PRORAČUNSKOG MANJKA I RAZINE DUGA TE POVEZANIH PODATAKA

	2020.		2021.		2022.		2023.	
	mil. eura	%	mil. eura	%	mil. eura	%	mil. eura	%
Bruto domaći proizvod, tekuće tržišne cijene	50 747	100,0	58 347	100,0	67 615	100,0	78 048	100,0
Neto uzajmljivanje (-)/neto pozajmljivanje (+)								
Opća država	-3 670	-7,2	-1 489	-2,6	95	0,1	-667	-0,9
Središnja država	-3 146	-6,2	-1 543	-2,6	-399	-0,6	-1 129	-1,4
Lokalna država	-484	-1,0	-159	-0,3	399	0,6	468	0,6
Fondovi socijalne sigurnosti	-39	-0,1	214	0,4	95	0,1	-6	0,0
Konsolidirani dug opće države								
Opća država	43 882	86,5	45 629	78,2	46 347	68,5	48 262	61,8
Rashodi opće države								
Bruto investicije u fiksni kapital	2 818	5,6	2 786	4,8	2 719	4,0	4 339	5,6
Kamate (konsolidirano)	1 004	2,0	896	1,5	930	1,4	1 294	1,7

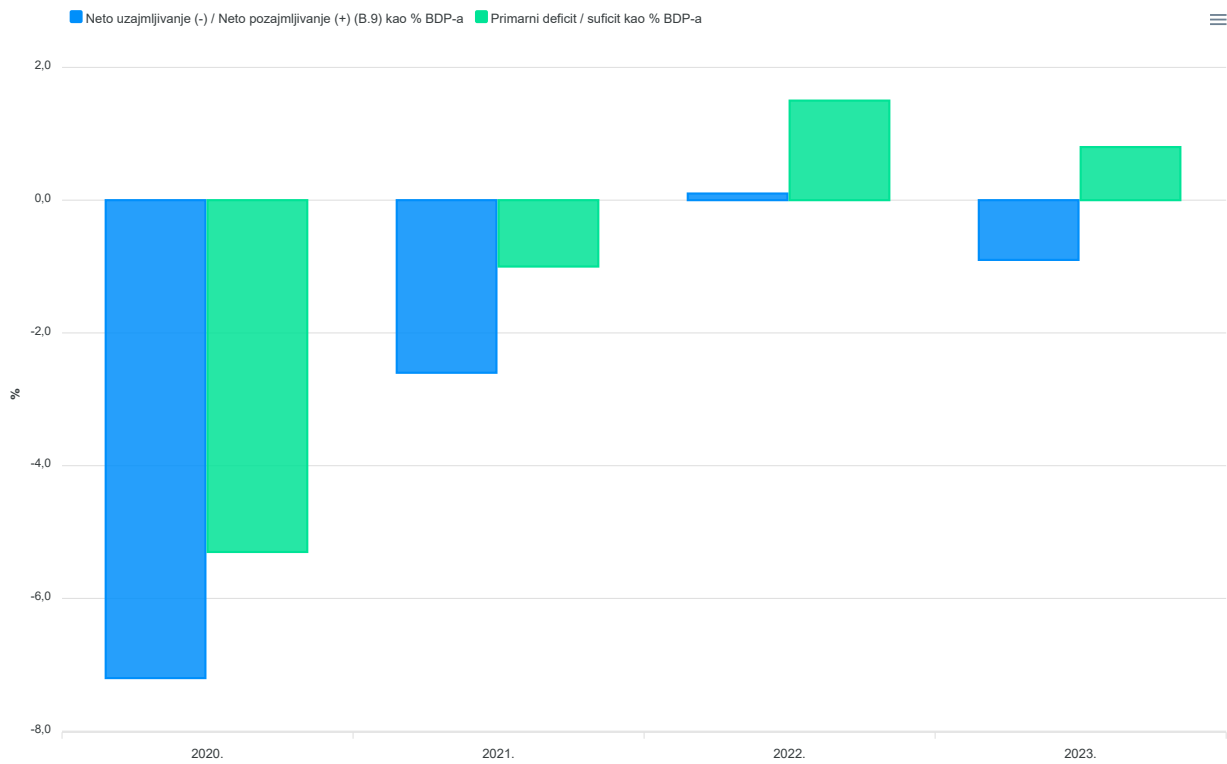
G-1. PRORAČUNSKI MANJAK/VIŠAK OPĆE DRŽAVE (B.9) 2020. - 2023.

G-2. KONSOLIDIRANI DUG OPĆE DRŽAVE, 2020. – 2023.

G-3. PRIMARNI DEFICIT OPĆE DRŽAVE, 2020. – 2023.

2. USPOREDNI PRIKAZ LISTOPADSKE NOTIFIKACIJE 2024. I TRAVANJSKE NOTIFIKACIJE 2024. PREKOMJERNOG PRORAČUNSKOG MANJKA I RAZINE DUGA

	2020.		2021.		2022.		2023.	
	mil. eura	%	mil. eura	%	mil. eura	%	mil. eura	%
Neto uzajmljivanje (-) / neto pozajmljivanje (+) (B.9)								
Listopadska notifikacija 2024.	-3 670	-7,2	-1 489	-2,6	95	0,1	-667	-0,9
Travanjska notifikacija 2024.	-3 687	-7,3	-1 486	-2,5	88	0,1	-528	-0,7
Razlika	17	0,0	-3	0,0	6	0,0	-139	-0,2
Konsolidirani dug opće države								
Listopadska notifikacija 2024.	43 882	86,5	45 629	78,2	46 347	68,5	48 262	61,8
Travanjska notifikacija 2024.	43 882	86,5	45 629	78,2	46 346	68,5	48 191	61,7
Razlika	0	0,0	0	0,0	1	0,0	0	0,1

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Osnovni pojmovi i definicije

Sektor opće države (S.13) uključuje sve institucionalne jedinice koje su ostali netržišni proizvođači, čiji je output namijenjen individualnoj i zajedničkoj potrošnji, te se uglavnom financira od obveznih uplata jedinica koje pripadaju drugim sektorima i/ili svih institucionalnih jedinica koje su ponajprije uključene u preraspodjelu nacionalnog dohotka i bogatstva.

Sektor opće države sastoji se od tri podsektora: središnje države (S.1311), lokalne države (S.1313) i fondova socijalnog osiguranja (S.1314). Središnja država obuhvaća državne upravne organizacije, državne agencije te ostale vladine institucije koje imaju nadležnost nad cijelim gospodarskim teritorijem te su odvojene od fondova socijalne sigurnosti. Središnja država uključuje i neprofitne institucije koje su pod kontrolom i uglavnom ih financira središnja vlast.

Središnja država u ovome fiskalnom izvješću obuhvaća korisnike državnog proračuna, izvanproračunske korisnike (Hrvatske vode, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Hrvatske ceste, Hrvatski fond za privatizaciju do 31. ožujka 2011., Agenciju za upravljanje državnom imovinom do 30. rujna 2013., Centar za restrukturiranje i prodaju te Državni ured za upravljanje državnom imovinom kao njezinih pravnih slijednika) zajedno s Državnom agencijom za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka (od 2021. pod nazivom Hrvatska agencija za osiguranje depozita). U 2020. četiri su javna poduzeća, prethodno već klasificirana u S.1311, postala i izvanproračunski korisnici: Hrvatske autoceste (HAC), Autocesta Rijeka – Zagreb (ARZ), HŽ Infrastruktura (HŽI) i HŽ Putnički prijevoz (HŽPP). Krajem 2020. ARZ ulazi u sastav HAC-a.

Sektor središnje države uključuje i druge javne jedinice koje nisu dio Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika, a razvrstane su u navedeni sektor na temelju kvalitativnih ili kvantitativnih kriterija ESA-e 2010, npr. jedinice pod kontrolom države koje su pale na testu tržišnosti.

Primjeri ove skupine jedinica jesu Hrvatska radiotelevizija (HRT), Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR), Hrvatski operator tržišta energije (HROTE), Agencija Alan, Hrvatska turistička zajednica, središnje državne lučke uprave itd. Neke jedinice, prvotno u ovom statusu, u međuvremenu su postale proračunski korisnici, npr. Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA), Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM) itd., dok su središnje lučke uprave proračunski korisnici od 2021.

Lokalna država obuhvaća ukupni obuhvat proračuna lokalnih jedinica (Grad Zagreb, 20 županija, 127 gradova i 428 općina) i njihovih proračunskih korisnika (npr. bolnica, škola, vrtića). Osim toga, kao i ostala tijela lokalne samouprave, S.1313 obuhvaća 20 izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave: županijske uprave za ceste i ostale jedinice izvan Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika, razvrstane u S.1313 prema kvalitativnim ili kvantitativnim kriterijima ESA-e 2010, kao što su jedinice u likvidaciji i druge jedinice pod kontrolom lokalne države koje su pale na testu tržišnosti. Neki primjeri ovog skupa jedinica jesu razvojne agencije, županijske lučke uprave, turističke zajednice, dio komunalnih poduzeća, Zagrebački električni tramvaj (ZET) itd.

Podsektor fondova socijalne sigurnosti uključuje sve institucionalne jedinice čija je primarna djelatnost administracija sustava socijalne sigurnosti. Stoga taj sektor čine Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Proračunski manjak (višak) znači neto uzajmljivanje/neto pozajmljivanje (EDP B.9) sektora opće države (S.13) odnosno razliku između ukupnih prihoda i ukupnih rashoda, kako je definirano u ESA-i 2010.

Prema novoj metodologiji ESA-e 2010 nema više prilagodbi za tretman tijekova kamata iz swap ugovora i sporazuma o terminskom tečaju, tako da su EDP B.9 i B.9 prema metodologiji ESA-e 2010 jednaki.

Dug opće države predstavlja bruto nominalnu vrijednost duga na kraju godine. Dug se odnosi na jedinice klasificirane prema službenoj sektorskoj klasifikaciji u sektor opće države (S.13), a čine ga sljedeći financijski instrumenti: gotovina i depoziti (AF.2); dužnički vrijednosni papiri (AF.3) te krediti i zajmovi (AF.4), kako je definirano u ESA-i 2010.

Kratice

BDP	bruto domaći proizvod
COVID-19	bolest prouzročena koronavirusom
EDP	postupak prekomjernog deficita
ESA	Europski sustav nacionalnih i regionalnih računa
Eurostat	Statistički ured Europske unije
HŽ	Hrvatske željeznice
mil.	milijun

Znakovi

0	podatak je manji od 0,5 upotrijebljene mjerne jedinice
0,0	podatak je manji od 0,05 upotrijebljene mjerne jedinice

Odgovorne osobe:
Suzana Šamec, načelnica Sektora makroekonomskih statistika
Lidija Brković, glavna ravnateljica

Priredile:
Valentina Hudiluk i Ana Kovačević

MOLIMO KORISNIKE DA PRI KORIŠTENJU PODATAKA NAVEDU IZVOR.

Služba za odnose s korisnicima i zaštitu podataka

Informacije i korisnički zahtjevi
Telefon: (+385 1) 48 06 138, 48 06 154, 48 06 115
Elektronička pošta: stat.info@dzs.hr

Pretplata na publikacije
Telefon: (+385 1) 21 00 455
Elektronička pošta: prodaja@dzs.hr